

Pavel Rejholec

Text k přihlášce do výběrového řízení na vedoucího Katedry zvukové tvorby FAMU

V Praze dne 10.2.2021

e) Koncepce rozvoje studijního programu (oboru) a katedry na následující tři roky s ohledem na vytvoření pluralitního prostředí, v němž se studující rozvíjejí na základě svého estetického zaměření, tvůrčích aspirací a svého jedinečného talentu.

Zvuková tvorba je jednou z nejmladších kateder na FAMU a zpočátku musela poměrně intenzivně bojovat o svoje místo na slunci a o prokázání svého smyslu existence. Ještě za doby mého studia to bylo velmi zřejmé a na katedře často zmiňované téma. Dá se říci, že v současné době již o smyslu KZT není pochyb a její absolventi jsou podepsáni pod drtivou většinou české kvalitní dramatické tvorby a nemalá část z nich se i úspěšně podílí na tvorbě zahraniční.

Co se výuky teorie spojené se zvukovou (či obecně filmovou) tvorbou týče, proběhla (či právě probíhá) v posledních letech poměrně zásadní proměna a to jak v bakalářském tak i navazujícím magisterském programu.

V bakalářském stupni je nejvýraznější novinkou příchod Martina Ožvolda, který dokázal předmětu *Teorie zvukové tvorby* vdechnout novou energii a její náplň upravil tak, že je mnohem čitelnější bytostné sepjetí praxe a teorie. Studenti jsou jednak konfrontováni s množstvím teoretických textů a přístupů, nicméně vždy v kontextu tvůrčího procesu.

V magisterském navazujícím programu v těchto měsících právě dochází k podstatnému vývoji v rámci připravované reakreditace. Cílem postupné proměny je dále pokračovat v trendu, teorie v kontextu tvorby. Jsme přesvědčeni, že primárním smyslem teorie na umělecké škole je schopnost inspirovat tvorbu. Krásou tohoto přístupu k teorii je to, že jí nehrozí osídla solipsismu, nýbrž je vždy otevřená směrem k živoucí umělecké praxi. V souladu s tímto *credem* koncipujeme i teoretickou výuku v magisterském cyklu. Nejvýraznější plánovanou novinkou bude dvousemestrální předmět *Compositional Techniques for Sound Designers*, který bude našim studentům poskytovat lepší vhled do kompoziční práce samotné, ale hlavně může

inspirovat uchopení zvukové složky filmů novými způsoby. Koneckonců, hudba i sound design, obojí je organizace času zvukem.

Jako další z výzev pro praktickou výuku do budoucna vidím neustálé sbližování se kvalitní dramatické televizní tvorby a tvorby filmové, kde zejména pro zvukovou tvorbu dochází k mnoha změnám ve způsobech distribuce obsahu k divákovi a z toho vyplývající nutnosti orientace se ve velkém množství formátů a norem.

V neposlední řadě je třeba zmínit velký rozvoj dalších audio formátů, ke kterému dochází v poslední době a jimž se také v rámci katedry chceme věnovat. Příkladem může být intenzivní boom Podcastů, které začínají často být komplexními zvukově dramatickými útvary se všemi složkami zvuku a jež se vlastně stávají takovými VOD rozhlasové tvorby.

Katedru zvukové tvorby tedy vnímám jako katedru "tvorby", která přesahuje hranice dříve vymezené jen filmem a televizní tvorbou.

Klasickým, neustále řešeným konfliktem na uměleckých vysokých školách je otázka konfliktu mezi "komerční" a "volnou, či nezávislou" tvorbou. Zvuková složka jak komerčního projektu, tak nezávislého snímku však může být buď špatná, nebo dobrá, profesionálně provedená a podporující smysl díla.

Smyslem výuky a několikaletého pobytu na katedře obecně, je podle mne absolventy profesně a odborně vybavit tak, aby výborně uspěli v jakémkoliv zaměření svého dalšího působení.

f) Definování profilu absolventa bakalářského a magisterského studia. Definování rozsahu rámcového obsahu osvojených praktických dovedností a teoretických znalostí.

S ohledem na to, že jsem se na akreditaci bakalářského programu podílel dovoluji si zde uvést aktuální inovovaný profil absolventa:

Absolvent studijního programu Zvuková tvorba je zpravidla prakticky dobře způsobilý zvukař s teoretickým přesahem do oblasti filmové teorie a zároveň s dostatečnými diskurzivními znalostmi, aby byl schopen stát se tvůrčí součástí filmového týmu.

Odborné znalosti

Absolvent studijního programu

- zná historii estetických teorií vztahujících se k oboru zvukové tvorby; je seznámen s aktuálními trendy v teoretickém myšlení a rozumí i jejich vztahu k starším teoretickým koncepcím.
- se dobře orientuje v obecných dějinách světové kinematografie (trendy, estetická paradigmatata, vliv technologického vývoje na podobu filmového umění), jakož i v dějinách české kinematografie. [Přehled dějin kinematografie]
- rozumí matematickému a fyzikálnímu aparátu nezbytnému pro porozumění akustickým zákonitostem.
- zná teorii akustiky ve vztahu k problematice zvukové tvorby, zejména vzhledem k akustickému řešení uzavřeného prostoru.
- ovládá zákonitosti hudební akustiky
- má podrobné znalosti z oboru elektroakustiky, rozumí vlastnostem zvukového signálu, teorii elektroakustických měničů, zvukovým datovým formátům, principům AD/DA převodu, konceptu digitálního zvuku, problematice synchronizace zvuku a obrazu, principům zvukové syntézy.
- zná teorii zvukových spekter (řeč, hudební nástroje), standardy zpracování zvuku ve filmu.
- bezpečně se orientuje v celém produkčním řetězci; preprodukce (příprava od scénáře, výběr lokací, výběr technologií v závislosti na estetických potřebách), natáčení (principy komunikace ve filmovém štábu, na co dávat zvláště pozor), postprodukce (organizace činností a logická návaznost jednotlivých fází, dokončovací práce).
- zná široké spektrum možných efektových úprav digitálního zvuku.
- rozumí základům hudební teorie, problematice studiového i živého nahrávání vážné hudby[hudební praktikum]
- kromě filmových zákonitostí zvukové tvorby (které jsou přirozeným těžištěm studia) absolvent ovládá i specifické principy práce v televizní a rozhlasové tvorbě.
- je zevrubně znalý principů všech profesí podílejících se na vzniku filmového díla.
- je schopen kriticky analyzovat filmovou řeč, určit dramaturgický smysl zvukové složky v rámci filmového celku.
- je schopen tvůrčím způsobem přinášet dramaturgická řešení zvukové složky filmu na kterém pracuje, formulovat a případně přetvářet svá východiska v diskusi s filmovým štábem (typicky v kooperaci s režii, střihem a produkcí).

Odborné dovednosti

Absolvent studijního programu

- dokáže připravit natáčení z hlediska zvuku (zhodnocení zvukových kvalit lokací, odhalení případných kritických momentů ve fázi scénáře a jejich ošetření, určit produkční náležitosti v závislosti na estetických očekáváních).
- dokáže spolehlivě vést z hlediska zvuku natáčení malých až středních rozměrů (organizace asistentických činností, kontrola záznamu, průběžné zálohování, atd.).
- je schopen provést vznikající dílo střední komplexity postprodukčním procesem (začišťování dialogů, ošetření ruchové stopy, příprava atmosféry, mixáž, hlasitostní a dynamické úpravy).
- umí pracovat se systémem ProTools a Apple OS X.
- umí pracovat se zařízeními pro příjem zvuku (rekordéry, různé typy mikrofonů, příslušenství).
- dokáže sluchem identifikovat různá spektra, dynamické procesy, hudební intervaly a souzvuky.

Obecné způsobilosti

Absolvent studijního programu

- dokáže aplikovat teoretické znalosti estetické povahy v praktické tvorbě.
- má obecné kritické, technické a metodologické dovednosti nutné pro psaní odborného textu či kvalifikačních prací.

Magisterská akreditace je zatím ve stadiu přípravy, nicméně mohu zde předložit předběžný koncept nového profilu absolventa navazujícího magisterského studia:

Absolvent navazujícího magisterského studijního programu Zvuková tvorba je zpravidla prakticky výborně způsobilý zvukař s rozsáhlým teoretickým přesahem do oblasti prostorového zvuku, hudebních kompozičních technik, dějin a estetiky filmové hudby.

Odborné znalosti

Absolvent studijního programu

- se dobře orientuje v dějinách filmové hudby, rozumí estetické historii hudby ve filmu a dokáže dobře identifikovat dramaturgické zvláštnosti jednotlivých přístupů k filmové hudbě jakož i k soundtracku jako celku.
- prohlubuje znalosti estetických teorií vztahujících se k oboru zvukové tvorby; je seznámen s aktuálními trendy v teoretickém myšlení a rozumí i jejich vztahu k starším teoretickým koncepcím.
- má funkční pojem vztahu hudební kompozice a sound designu; rozumí základním kompozičním postupům (variace, opakování, stavba větších formálních celků, kontrast, podobnost) a umí je vhodně aplikovat v oboru sound designu.
- rozumí teorii mixáže celovečerního filmu. Detailně rozumí jednotlivým aspektům jako například mezinárodní pásy, finální mastering podle formátů, správa projektů a dat.
- ovládá teoretické základy interaktivní zvukové interaktivní tvorby, tj. audio tvorby zejména s ohledem na prudce se rozvíjející game design.
- dobře ovládá historii a estetiku prostorových formátů. Speciální důraz je kladen na současné prostorové formáty audia (Dolby Atmos, binaurální audio), které jsou nezbytnou součástí znalostí a kompetencí zvukového mistra.
- rozumí přípravě zvukového mixu pro pro terestriální TV vysílání, VOD platformy i končící media jako je DVD a Blu Ray. Rozumí vysílacím formátům, normám hlasitosti a orientuje se v imerzivních formátech. Stejně tak rozumí i celému postprodukčnímu technologickému řetězci včetně znalosti mezinárodní terminologie.
- ovládá teorii vícekanálového zpracování zvuku v postprodukcí jakož i specifika s ohledem na práci se zvukovým prostorem, kombinace kontaktního a postsynchronního zvuku, korekce, dynamické úpravy, spektrální úpravy, atd.
- je schopen tvůrčím způsobem přinášet dramaturgická řešení zvukové složky filmu na kterém pracuje, formulovat a případně přetvářet svá východiska v diskusi s filmovým štábem.

Odborné dovednosti

Absolvent studijního programu

- dokáže připravit i komplikované komplexní natáčení filmu z hlediska zvuku (zhodnocení zvukových kvalit lokací, odhalení případných kritických momentů ve fázi scénáře a jejich ošetření, určit produkční náležitosti v závislosti na estetických očekáváníích).
- dokáže spolehlivě vést z hlediska zvuku natáčení i velkých rozměrů (organizace asistentických činností, kontrola záznamu, průběžné zálohování, atd.)

- je schopen provést i rozsáhlé a komplikované dílo postprodukčním procesem (organizace postprodukce, začišťování dialogů, ošetření ruchové stopy, příprava atmosféry, mixáž, hlasitostní a dynamické úpravy)
- dokáže připravit vícekanálový zvukový mix.
- dokáže pracovat se sound designovými nástroji

Obecné způsobilosti

Absolvent studijního programu

- dokáže aplikovat teoretické znalosti estetické povahy v praktické tvorbě.
- má obecné kritické, technické a metodologické dovednosti nutné pro psaní odborného textu či kvalifikačních prací.

g) Definování způsobu výuky vzhledem ke koncepci rozvoje katedry (dílň, ročníkový způsob, po cvičeních, kombinace těchto způsobů apod.)

Výuka na KZT musí spočívat na dvou pilířích, teoretické a praktické části. V části praktické by hlavním pilířem zůstaly dílny. Společná, iniciační dílna pro 1. ročník a poté smíšené, ideálně cca 3 dílny napříč ročníky 2-3 bakalářského a 1 a 2 magisterského studia.

Podmínkou úspěšných realizačních dílen jsou pedagogové, kteří aktivně a úspěšně působí v oboru. V dílnách mají studenti formou buď společných nebo individuálních konzultací možnost řešit jak praktické, tak teoretické problémy. Multiročníkové společné dílny považují za velmi prospěšné, studentům nižších ročníků se dříve otevírají obzory o tom co je může na škole potkat a naopak studenti vyšších ročníků se učí srozumitelně formulovat svoje názory.

Předměty teoretické lze rozdělit na dvě skupiny. První je teorie poměrně úzce spjatá s praxí, kde studenti dostávají ideový základ spíše technického charakteru v oborech, které se zvukovou praxí úzce souvisí (elektroakustika, akustika, matematika a fyzika, atd.) Druhou skupinu tvoří předměty, které jsou zaměřeny na širší esteticko-filosofický kontext zvukové tvorby, ve kterých se studenti seznamují s texty a koncepcemi důležitými pro lepší a širší pochopení zvukové tvorby. Tyto předměty (například Teorie zvukové tvorby či Soundtrack Aesthetics) poskytují studentům širší ideový záběr, díky kterému se rozvíjí jejich celkové koncepční reflexe vlastní tvůrčí práce a posiluje se jejich schopnost podílet se na diskurzu vznikajících děl.

h) Definování personální politiky katedry: personální složení (odborníci z praxe, teoretici, profesionální pedagogové apod.)

Po letech snah se dá říci, že KZT má v tuto chvíli velmi vyvážený pedagogický sbor. Za velmi cenné považuji souběžné působení velmi zkušených pedagogů spolu s daleko mladšími, zaměřenými na nové formy zvukové tvorby. Mým cílem by bylo v tomto trendu pokračovat a pokud možno vytvářet na katedře prostředí dialogu mezi různými přístupy.

Část specifík jsem již zmínil v předchozím odstavci.

Bohužel velkou personální ztrátou pro katedru byl v minulém roce odchod Jiřího Moudrého, který byl jedním z nestorů katedry a filmového zvuku u nás obecně a pak dlouholetého oblíbeného pedagoga Jana Čeňka. Prostor po nich se snažíme vyplnit prací vícero ostatních pedagogů.

Za velmi cenné personální akvizice poslední doby považuji již výše zmíněného Martina Ožvolda, dále pak vedoucího dílny prvního ročníku Martina Stýbla, Tomáše Orámuse, jehož specializací jsou nové formáty, Virtuální realita a případně game design a Radima Lapčíka s velkou teoretickou erudicí.

i) Návrhy konkrétních forem spolupráce mezi katedrami, výčet společných cvičení.

Kromě "klasických" společných cvičení s katedrami režie, dokumentu a animace je velmi zajímavá spolupráce na cvičeních katedry střihu a kamery. Zejména intenzivní spolupráce s katedrou animované tvorby z poslední doby je velmi zajímavá, jako příklad se dá uvést cvičení "Anidok", kde velmi často vznikla samotná zvuková stopa dříve než obraz, který pak vznikl právě až inspirován zvukem.

Jako velmi významnou vnímám spolupráci s HAMU, někteří její pedagogové jsou pravidelnými přisedícími u klauzur a státních zkoušek KZT. KZT může jako jakýsi most mezi oběma fakultami. V poslední době se navíc rozvíjí slibná spolupráce s katedrou skladby na Hamu.

j) Návrh optimalizace množství cvičení s ohledem na kapacitní a organizační možnosti Studia FAMU a Katedry produkce FAMU

Hlavním cílem studia na KZT je připravit absolventy na úspěšnou profesionální kariéru. S ohledem na to je důležité, aby byli během studia vystaveni různým situacím a pracovním postupům, které jim umožní si pokud možno vyzkoušet co nejširší spektrum situací. V žádném případě by však

cílem neměla být participace na co největším množství společných cvičení. Velmi častým problémem na FAMU je nedokončování společných cvičení v předepsaných termínech a bohužel i tolerance tohoto jevu ze strany některých realizačních kateder. To vyvolává velký tlak na zrychlené dokončování zvukové složky na poslední chvíli a velmi často je to na úkor kvality. I z toho důvodu jsme na KZT postupně začali umožňovat studentům ke klauzurám předkládat i jiná než takzvaně předepsaná společná cvičení, pokud je jejich náročnost a rozsah srovnatelný s původním "předepsaným" cvičením. Tato praxe se velmi osvědčila a studentů to umožňuje úspěšně splnit studijní plán i přes to, že se například jejich režisér rozhodl rozložit studium, či mu bylo jeho katedrou umožněno absolvovat nehotovým dílem. V této osvědčené praxi bych rád pokračoval.

Otázka optimalizace počtu cvičení ale zcela určitě nezáleží na vedoucím katedry zvukové tvorby. Obecně je známým faktem, že počet cvičení je v současné době podstatně vyšší než v minulosti a kdyby se skutečně spočítala náročnost všech zvukových cvičení, tak by pravděpodobně přesáhla teoretickou obsaditelnost pracovišť ve studiu Famu v klasické pracovní době. Pro řadu studentů to tedy vždy před klauzurami znamená zvýšené úsilí po nocích a o víkendech a bohužel je to často na úkor kvality odevzdávaného díla. Nicméně s poslední době situace zlepšuje díky systematické spolupráci s katedrou produkce, kterou vítám a podporuji.

k) Porovnání koncepce s platnou akreditací studijního programu (oboru), zda je s ní v souladu, nebo vyvstává potřeba reakreditovat.

Vzhledem k tomu že jsem se na současné akreditaci podílel a zcela s ní souzním, tak lze konstatovat, že koncepce je zcela v souladu s platnou akreditací.